

Advies voor richtlijnen voor het
milieueffectrapport Verbetering Waalbandijk,
dijkvak IJzendoorn- Tiel

31 oktober 1997

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdpunten van het advies	1
1. Inleiding	3
2. Probleemstelling en doel	4
2.1 Probleemstelling	4
2.2 Doel	5
2.3 Beleidskader en besluitvorming	5
3. Beschrijving en waardering van het plangebied	6
3.1 Inleiding	6
3.2 Aandachtspunten	6
4. Visie op de dijkverbetering	6
5. Voorgenomen activiteit en alternatieven	7
5.1 Inperking principe-oplossingen	7
5.2 Varianten	7
5.3 Alternatieven	9
6. Milieugevolgen	10
6.1 Algemeen	11
6.2 Milieugevolgen rivierkundige compensatie	11
6.3 Landschap	11
6.4 Cultuurhistorie en archeologie	11
6.5 Flora, vegetatie en fauna en ecologische relatie	12
6.6 Woon- en leefmilieu	12
7. Vergelijking van alternatieven	12
8. Leemten in informatie	12
9. Evaluatieprogramma	12
10. Vorm en presentatie	13
11. Samenvatting van het MER	13

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 22 augustus 1997 , waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in de Staatscourant nr 163 d.d. 27 augustus 1997
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

commissie voor de milieueffectrapportage

Gedeputeerde Staten van de
provincie Gelderland
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

uw kenmerk
MW97. 36346-6082029

uw brief
22 augustus 1997

ons kenmerk
U752-97\Vh\ep\899-46

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het milieuef-
fectrapport Verbetering Waalbandijk,
dijkvak IJzendoorn - Tiel

doorkiesnummer
(030) 234 76 36

Utrecht,
31 oktober 1997

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over het project Verbetering Waalbandijk, dijkvak IJzendoorn - Tiel.

Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

J.C.J. Lammers
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Verbetering Waalbandijk, dijkvak
IJzendoorn - Tiel

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Verbetering Waalbandijk, dijkvak IJzendoorn - Tiel

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffectrapport over
de Verbetering van de Waalbandijk, dijkvak IJzendoorn - Tiel,

uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland door de Commissie voor
de milieueffectrapportage; namens deze,

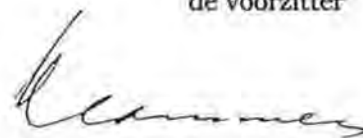
de werkgroep m.e.r. Verbetering Waalbandijk, dijkvak IJzendoorn - Tiel,

de secretaris

drs. R.A.A. Verheem

de voorzitter

J.C.J. Lammers

Utrecht, 31 oktober 1997

groen!

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie concludeert dat de startnotitie reeds voldoende informatie bevat over probleem, doel, bestaande toestand van het milieu, visie op de dijkverbetering en inperking van nader te onderzoeken varianten en alternatieven, als uitgangspunt voor het MER.

Hoofdpunten van het advies zijn verder:

- De in tabel 3.3 aangegeven inschatting van knelpunten is een ruime inschatting. Op grond van de uitkomsten van het nader te verrichten grondonderzoek naar pipingeffecten en erosiebestendigheid van de taluds moet een nauwkeuriger inschatting gegeven worden. Hieruit kan blijken dat de vereiste verbeteringen mogelijk beperkter zijn dan in de startnotitie aangegeven, hetgeen gevolgen kan hebben voor de uit te werken varianten, bijvoorbeeld wel of geen bermaanpassing voor het tegengaan van piping.
- Op blz. 35 wordt als uitgangspunt een buitendijkse taludhelling van 1:3 gesteld. In de onderbouwing van dit uitgangspunt is niet duidelijk in hoeverre het hierbij gaat om doelmatig beheer of om het economisch gezien meest optimale beheer. Naar de mening van de Commissie zijn er bij dijktafstanden die niet steiler zijn dan 1:2,5 vanuit een oogpunt van beheer geen dwingende redenen om het talud te verflauwen. Geef daarom allereerst aan welke *stabiele*- of *erosietechnische* redenen er zijn voor een eventuele (verdere) verflauwing. Geef vervolgens de wensen aan ten aanzien van natuur, landschap, cultuurhistorie en kosten van beheer, die mogelijk tot een andere gewenste taludhelling leiden.
- Geef ook ten aanzien van de eveneens op p.35 genoemde onderhoudsstroken inzicht in hoeverre veiligheidsaspecten dan wel andere aspecten aanleiding geven deze voorziening als uitgangspunt voor de dijkverbetering te stellen. Geef aan tot welke milieueffecten de stroken leiden, waar deze tot knelpunten leiden en hoe hiermee omgegaan wordt.
In de Kleine Willemspolder ligt aan de voet van de dijk een uit LNC-oogpunt waardevolle strang. In de startnotitie wordt ter plekke een variant voorgesteld waarbij de teen van de dijk buitenwaarts verschuift. Bezie de mogelijkheid van een variant met een geringe afverschuiving binnendijks, waardoor de buitenteen op de huidige plek blijft liggen. Een buitendijkse teenverschuiving leidt namelijk tot effecten op de strang.
- Ga, gezien de diversiteit van te sparen elementen op of aan de dijk, bij de formulering van het voorkeursalternatief in op eventuele spanning in de keuze tussen een afwisseling van binnenwaartse, buitenwaartse en andere oplossingen ('oplossingen op maat') en eventuele na te streven uniformiteit bij de keuze voor één verbeteringswijze voor lange stukken dijk ('continuïteit'). Motiveer de gemaakte keuze op grond van de visie.
Naar de mening van de Commissie zijn bij deze dijkverbetering met name de landschapseffecten van belang, vanwege het vooral agrarische karakter van de omgeving.
- Richt de beschrijving van natuureffecten vooral op de gevolgen die alternatieven hebben voor het benutten van potenties in het plangebied voor versterken of ontwikkelen van fauna en flora op en langs de dijk.

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie concludeert dat de startnotitie reeds voldoende informatie bevat over probleem, doel, bestaande toestand van het milieu, visie op de dijkverbetering en inperking van nader te onderzoeken varianten en alternatieven, als uitgangspunt voor het MER.

Hoofdpunten van het advies zijn verder:

- De in tabel 3.3 aangegeven inschatting van knelpunten is een ruime inschatting. Op grond van de uitkomsten van het nader te verrichten grondonderzoek naar pipingeffecten en erosiebestendigheid van de taluds moet een nauwkeurigere inschatting gegeven worden. Hieruit kan blijken dat de vereiste verbeteringen mogelijk beperkter zijn dan in de startnotitie aangegeven, hetgeen gevolgen kan hebben voor de uit te werken varianten, bijvoorbeeld wel of geen bermaanpassing voor het tegengaan van piping.
- Op blz. 35 wordt als uitgangspunt een buitendijkse taludhelling van 1:3 gesteld. In de onderbouwing van dit uitgangspunt is niet duidelijk in hoeverre het hierbij gaat om doelmatig beheer of om het economisch gezien meest optimale beheer. Naar de mening van de Commissie zijn er bij dijktaaluds die niet steiler zijn dan 1:2,5 vanuit een oogpunt van beheer geen dwingende redenen om het talud te verflauwen. Geef daarom allereerst aan welke *stabiliteit*- of *erosietechnische* redenen er zijn voor een eventuele (verdere) verflauwing. Geef vervolgens de wensen aan ten aanzien van natuur, landschap, cultuurhistorie en kosten van beheer, die mogelijk tot een andere gewenste taludhelling leiden.
- Geef ook ten aanzien van de eveneens op p.35 genoemde onderhoudsstroken inzicht in hoeverre veiligheidsaspecten dan wel andere aspecten aanleiding geven deze voorziening als uitgangspunt voor de dijkverbetering te stellen. Geef aan tot welke milieueffecten de stroken leiden, waar deze tot knelpunten leiden en hoe hiermee omgegaan wordt.
- In de Kleine Willemspolder ligt aan de voet van de dijk een uit LNC-oogpunt waardevolle strang. In de startnotitie wordt ter plekke een variant voorgesteld waarbij de teen van de dijk buitenwaarts verschuift. Bezie de mogelijkheid van een variant met een geringe asverschuiving binnendijks, waardoor de buitenteen op de huidige plek blijft liggen. Een buitendijkse teenverschuiving leidt namelijk tot effecten op de strang.
- Ga, gezien de diversiteit van te sparen elementen op of aan de dijk, bij de formulering van het voorkeursalternatief in op eventuele spanning in de keuze tussen een afwisseling van binnenwaartse, buitenwaartse en andere oplossingen ('oplossingen op maat') en eventuele na te streven uniformiteit bij de keuze voor één verbeteringswijze voor lange stukken dijk ('continuïteit'). Motiveer de gemaakte keuze op grond van de visie.
- Naar de mening van de Commissie zijn bij deze dijkverbetering met name de landschapseffecten van belang, vanwege het vooral agrarische karakter van de omgeving.
- Richt de beschrijving van natuureffecten vooral op de gevolgen die alternatieven hebben voor het benutten van potenties in het plangebied voor versterken of ontwikkelen van fauna en flora op en langs de dijk.

1. INLEIDING

Het Polderdistrict Betuwe is voornemens een verbeteringsplan uit te voeren voor de Waalbandijk tussen IJzendoorn en Tiel (Hmp 130 tot en met 214). Ter ondersteuning van de besluitvorming over het dijkverbeteringsplan ex artikel 7 van de Wet op de waterkering wordt milieueffectrapportage uitgevoerd.

Per brief van 22 augustus 1997¹⁾ stelde het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland, als bevoegd gezag in deze m.e.r.-procedure, de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid advies uit te brengen voor de richtlijnen voor het op te stellen milieueffectrapport.

De openbare bekendmaking van de start van de m.e.r.-procedure vond plaats in de Staatscourant nr. 163 d.d. 27 augustus 1997²⁾.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de milieueffectrapportage³⁾. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de milieueffectrapportage en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

Het doel van dit advies is om de gewenste inhoud van de richtlijnen voor het milieueffectrapport aan te geven. De Commissie haakt in haar advies in op de startnotitie, waarin een aanzet wordt gegeven voor de planvorming. Dit betekent in feite dat de Commissie een aantal keuzen, zoals die zijn gepresenteerd in de startnotitie, al op juistheid, compleetheid en relevantie voor de besluitvorming heeft getoetst. Dit advies richt zich daarom vooral op die onderwerpen en punten die in het MER nog nader toegelicht en onderzocht moeten worden en verder op die stappen in het planvormingsproces die nog uitgewerkt moeten worden.

In de "Hoofdpunten van het advies" is de essentie weergegeven van de belangrijkste elementen van het advies.

Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie rekening gehouden met de via het bevoegd gezag ontvangen adviezen, commentaren en opmerkingen⁴⁾.

1 Zie bijlage 1.

2 Zie bijlage 2.

3 De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

4 Bijlage 4 geeft een overzicht van deze reacties.

2.

PROBLEEMSTELLING EN DOEL

2.1

Probleemstelling

De probleemstelling is duidelijk in de startnotitie weergegeven. Op blz. 4 van de startnotitie wordt gesteld dat de huidige primaire waterkering langs de Waal tussen IJzendoorn en Tiel niet overal aan de gestelde veiligheidsnormen voldoet. In tabel 3.3. worden de mogelijke technische knelpunten aangegeven. Het gaat zowel om punten waarop de dijk te laag is (variërend van nihil tot ca. 0,9 m.) als lokale knelpunten waar de dijk instabiel is (zowel buiten- als binnentalud), of waar gevaar voor piping dan wel opbarsten is.

Veiligheidsaspecten en technische aspecten

De in tabel 3.3 aangegeven inschatting van knelpunten moet als een ruime inschatting beschouwd worden. Op grond van de uitkomsten van het nader te verrichten grondonderzoek naar pipingeffecten en erosiebestendigheid van de taluds moet een nauwkeuriger inschatting gegeven worden. Hieruit kan blijken dat de vereiste verbeteringen mogelijk beperkter zijn dan in de startnotitie aangegeven, hetgeen gevolgen kan hebben voor de uit te werken varianten, bijvoorbeeld wel of geen bermaanpassing voor het tegengaan van piping.

Op blz. 35 wordt als uitgangspunt een buitendijkse taludhelling van 1:3 gesteld op grond van de overweging dat *'het beheer en onderhoud van het dijklichaam goed mogelijk moet zijn met gangbaar materieel'*. In de onderbouwing van dit uitgangspunt is niet duidelijk in hoeverre het hierbij gaat om doelmatig beheer of om het economisch gezien meest optimale beheer.

Naar de mening van de Commissie zijn er bij dijktaluds die niet steeper zijn dan 1:2,5 vanuit een oogpunt van beheer geen dwingende redenen om het talud te verflauwen. Geef daarom allereerst aan welke *stabiliteit- of erosietechnische* redenen er zijn voor een eventuele (verdere) verflauwing.

Baseer de gewenste taludhelling daarbij op een analyse van de huidige stabiliteit- en erosiebestendigheid van dijkdelen en weeg op grond hiervan milieuvoordelen en -nadelen van verflauwing tegen elkaar af. Betrek bij deze analyse de zodekwaliteit, het lutumpercentage van de afdeklaag, onderhoudstatus van het dijktalud, bereikbaarheid en golfaanval.

Geef vervolgens de wensen aan ten aanzien van natuur, landschap, cultuurhistorie en kosten van beheer, die mogelijk – met inachtnaam van de veiligheidsreis – tot een andere gewenste taludhelling leiden.

Geef ook ten aanzien van de eveneens op p.35 genoemde onderhoudsstroken inzicht in hoeverre veiligheidsaspecten dan wel andere aspecten aanleiding geven deze voorziening als uitgangspunt voor de dijkverbetering te stellen. Geef aan tot welke milieueffecten de stroken leiden, waar deze tot knelpunten leiden en hoe hiermee omgegaan wordt. Beschrijf vooral het landschappelijk effect, bijvoorbeeld doordat door de onderhoudsstroken het naastliggend grondgebruik verder van de dijk komt te liggen.

Spits de beschrijving van het probleem toe op de volgende punten.

- Geef met betrekking tot stabiliteit en piping aan wat de huidige sterkte van de dijk is.
- Geef de tekortkomingen ten aanzien van de veiligheid van de dijk gedetailleerd aan, evenals de mogelijke oplossingen.
- Onderbouw voor dijktrajecten waarvan tijdens het proces zou blijken dat de erosiebestendigheid onvoldoende is, op grond van de meest recente kennis en inzichten de mogelijkheden om graslandvegetaties voldoende erosiebestendig te maken. Dit geldt eveneens voor de tekortkomingen van de klellaag, in samenhang met de sterkte van de graslandvegetatie.

De beschrijving van de veiligheidsaspecten is vooral van belang om de noodzaak van voorgestelde verbeteringsmaatregelen te kunnen beoordelen.

2.2

Doel

Op blz. 4 van de startnotitie wordt het doel van het voornemen als volgt omschreven: *'Het doel van het op te stellen dijkverbeteringsplan is de aanpassingen die nodig zijn om aan gestelde normen te voldoen, in 2000 gerealiseerd te hebben. Daarbij wordt beoogd de noodzakelijke technische ingrepen tot een minimum te beperken en zoveel mogelijk rekening te houden met de bestaande kenmerken en waarden van het gebied. Het verbeteren van de ruimtelijke inrichting van het aan de waterkering grenzende gebied kan hier eventueel mee samen gaan, voor zover dit past binnen het dijkverbeteringsplan.'* Naar de mening van de Commissie is het doel daarmee in zijn algemeenheid voldoende duidelijk omschreven.

Maak bij de beschrijving van doelen in het MER onderscheid naar doelen voor veiligheid, behoud en versterking van LNC-waarden en overige doelen voor bijvoorbeeld beheer, onderhoud en inspectie. Maak daarbij een onderscheid in hoofd- en nevendoele en geef aan waar spanning kan bestaan in het bereiken van gestelde doelen, bijvoorbeeld tussen veiligheidsdoelen en LNC-doelen, beheersdoelen en LNC-doelen of LNC-doelen onderling.

2.3

Beleidskader en besluitvorming

Beleidskader

In de startnotitie is op voldoende wijze ingegaan op overheidsbesluiten, zoals vastgelegd in beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten die eisen stellen of beperkingen opleggen aan de besluitvorming over de voorgenomen activiteit.

Te nemen besluiten

In de startnotitie is voldoende beschreven voor welk besluit het MER wordt opgesteld en welke overheidsinstantie dit besluit zal nemen. Ook is reeds duidelijk gemaakt volgens welke procedure en welk tijdspad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. In het MER kunnen de betreffende passages van de startnotitie worden overgenomen.

3. **BESCHRIJVING EN WAARDERING VAN HET PLANGEBIED**

3.1 Inleiding

Beschrijf de **bestaande toestand van het milieu** voor zover deze door de dijkverbetering wordt beïnvloed. Voor een belangrijk deel is de relevante informatie reeds in de startnotitie opgenomen.

Voor zover in het gebied bepaalde **autonome ontwikkelingen** plaatsvinden, of binnen afzienbare termijn veranderingen kunnen worden voorzien onder invloed van reeds vastgelegd beleid, betrek dit dan bij de beschrijving van de bestaande milieutoestand.

3.2 Aandachtspunten

Besteed naast de reeds in de startnotitie genoemde aandachtspunten bij de beschrijving van het plangebied in het bijzonder aandacht aan:

- de lokaal aanwezige natuurwaarden⁵;
- mogelijkheden voor het benutten van potenties voor natuur⁶; inventariseer waar deze potenties aanwezig zijn;
- mogelijke aantasting van de oeverlijn van de buitendijks aanwezige strangen;
- het buitendijks gelegen kolkje in de Kleine Willemspolder;
- het al of niet voorkomen op of bij het dijktraject van zeldzame of minder algemene amfibieënsoorten;
- de situatie bij het kerkje in IJzendoorn, met name de hierbij horende begraafplaats;
- het hoogwatervrije terrein bij IJzendoorn.

4. **VISIE OP DE DIJKVERBETERING**

De in de startnotitie beschreven visie is duidelijk. Geef aan welke prioriteiten gesteld worden bij het behoud of versterken van LNC-waarden.

5 Zie ook reactie 5 (bijlage 4).

6 Bijvoorbeeld door het gebruik van schrale afdekgrond en kruidenrijke inzaai mengsels.

5. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

5.1 Inperking principe-oplossingen

Tabel 6.1 geeft een overzicht van de als meest kansrijk ingeschatte uitvoeringsvarianten. De gemaakte inperking wordt in hoofdstuk 5 van de startnotitie duidelijk gemotiveerd. Naar de mening van de Commissie kunnen de in tabel 6.1 genoemde varianten, aangevuld met de in 5.2 van dit advies vermelde variant (zie onder) als uitgangspunt worden genomen voor een nadere beschrijving in het MER. In het MER moet daarbij vooral ingegaan worden op de gedetailleerde invulling van varianten.

5.2 Varianten

Algemeen

Beschouw naast de in tabel 6.1 genoemde varianten bij knelpunten ook de volgende oplossingen op hun milieuvoordelen en -nadelen:

- Bekijk de mogelijkheid van een berm en spijkerwand bij hmp 139-143, in verband met het zo veel mogelijk voorkomen van effecten op de ter plekke aanwezige woningen;
- Op de trajecten hmp 145 - 151 en 151 - 170 wordt de mogelijkheid van een buitendijkse kleiingraving in de startnotitie genoemd. Naar de mening van de Commissie kan dit ook een mogelijkheid zijn op die plaatsen waar in de startnotitie een binnendijkse (verlenging van een) berm tegen piping wordt voorgesteld, bijvoorbeeld op de trajecten hmp 130 - 139 en 139 - 143. Beschouw bij de kleiingravingen de mogelijkheid op deze ingraving een zogenaamde 'natte voet' te creëren, gelet op de natuur en landschapsvoordelen hiervan⁷].
- De huidige zware steunberm aan de binnenzijde van het dijkvak langs de Grote Willemspolder gaat zeer abrupt over naar het achterliggend grondgebruik middels een vrij steil talud. Bezie de mogelijkheid van een landschappelijke verbetering door het creëren van een vloeiender overgang van de dijk in het omringende landschap door verflauwing van de berm. Indien dit slechts op enkele punten mogelijk blijkt te zijn, weeg de landschappelijke voordelen van een vloeiender overgang dan af tegen het landschappelijk nadeel van een verminderde continuïteit van de dijk.

7 Een aandachtspunt bij het aanleggen van een natte voet is de afstand die aangehouden moet worden tot de teen van de dijk. In de startnotitie wordt op blz. 42 en 56 aangegeven, dat een natte voet op minimaal 8 à 10 meter van de teen moet liggen in verband met de stabiliteit van de dijk. Naar de mening van de Commissie kan dit niet zo algemeen gesteld worden. De minimale afstand moet van geval tot geval op basis van nader onderzoek worden bepaald. Geef vanwege de landschappelijke voordelen hiervan aan welke mogelijkheden er zijn om de natte voet zo dicht mogelijk langs de buitenteen te leggen zonder stabiliteitsproblemen te veroorzaken. Daar waar onderhoudsstroken nodig zijn zal een te creëren natte voet in ieder geval verder van de dijk af komen te liggen (minimaal 4 meter). Geef waar een keuze mogelijk is tussen aanleg van een natte voet dicht bij de dijk en de aanleg van (nieuwe) onderhoudsstroken inzicht in de milieuaspecten van deze keuze.

Aandachtspunten

Bijzondere aandachtspunten bij het ontwikkelen van dijkverbeteringsvarianten zijn de volgende.

- In de Kleine Willemspolder ligt aan de voet van de dijk een uit LNC-oogpunt waardevolle strang. In de startnotitie wordt ter plekke een variant voorgesteld waarbij de teen van de dijk buitenwaarts verschuift. Bezie de mogelijkheid van een variant met een geringe asverschuiving binnendijks, waardoor de buitenteen op de huidige plek blijft liggen. Een buitendijkse teenverschuiving leidt namelijk tot effecten op de strang.
- In de startnotitie wordt op blz. 19 aangegeven, dat de populieren bij hmp 151 – 170 op korte termijn kaprijp zijn. Op blz. 42 wordt voorgesteld deze buitendijks te herplanten op voldoende (minimaal 30 meter) afstand van de buitenteen, omdat 'de oversteek van de Waal bij de brug door deze hoge beplanting gemarkeerd en gedramatiseerd wordt'. Naar de mening van de Commissie kan dit effect ook, zo niet beter, bereikt worden door een herplanting van een populierenrij binnendijks. Bezien vanaf de brug is de dijk in die situatie duidelijker zichtbaar als scheiding tussen binnen- en buitendijks tegen de achtergrond van binnendijkse beplanting. Ook worden de zichtlijnen vanaf de dijk op Tiel bij een dergelijke oplossing niet verstoord. Betrek deze variant daarom in de afwegingen.
Ga na in hoeverre bij herplanten - binnen- dan wel buitendijks - het de voorkeur zou hebben andere bomen dan populieren te herplanten. Knotwilgen passen bijvoorbeeld goed in het uiterwaardenlandschap, kunnen dezelfde markeringsfunctie hebben en zijn minder verstorend voor zichtlijnen vanwege hun geringere hoogte.
- Betrek bij het beschouwen van varianten eventuele gemeentelijke wensen ten aanzien van de verkeersfunctie van de dijk. Leidt hieruit een idee over de gewenste verhardingsbreedte af en bespreek de mogelijke landschappelijke voordelen van een meer uniform maken van de kruinbreedte van de dijk: in de huidige situatie is deze variabel. Bezie hierbij de mogelijkheid van een versmalling, gelet op het betrekkelijk autoluwe karakter van de dijk⁸].
- De in de startnotitie gemaakt indeling in vier deeltrajecten is gemaakt op grond van uitvoeringstechnische argumenten (brug, kanaal, etc.). De indeling komt echter niet overeen met het verloop van de LNC waarden langs de dijk (zie o.a. figuur 2.1)⁹]. Dit leidt tot verwarring bij de indeling in varianten¹⁰] en vereist extra aandacht voor de aansluiting van de varianten op elkaar als het gaat om de eenheid/continuïteit in het lengteprofiel van de dijk.
- Bezie bij aanpassingen aan het buitentalud (bijvoorbeeld vervangen van betonplaten door zachte dijkbedekking of verflauwing van het talud) de natuurvoordelen van het toepassen van een schrale toplaag in combinatie met een natuurtechnisch beheer, bijvoorbeeld een beheer gericht op een zo hoog mogelijke soortenrijkdom van het grasland.
- Besteed daar waar in de huidige situatie basalt aanwezig is aandacht aan de aanwezige vegetatie: oude basaltbekledingen kunnen een unieke begroeiing

8 Daarbij moet dan wel aandacht besteed worden aan de eventuele noodzaak tot het treffen van maatregelen voor het opvangen van te verwachten plekdrukke, bijvoorbeeld recreatief verkeer op de zondag.

9 Zie ook reactie 3 (bijlage 4).

10 Dit blijkt bijvoorbeeld ook uit de startnotitie zelf, waar op p.49 t/m 55 de bespreking van enkele varianten niet meer samenvalt met de hectometrerings van de trajectindeling.

hebben. Indien basalt verwijderd wordt, bezie dan de mogelijkheden van hergebruik.

- Ga expliciet in op de mogelijkheden die varianten bieden voor het benutten van aanwezige potenties voor natuur, in relatie met de gewenste ecologische functie van de dijk. Besteed vooral aandacht aan de functie van de dijk als ecologische verbindingzone waar de grond aan beide zijden van de dijk in agrarisch gebruik is.

Rivierkundige compensatie

Voor enkele dijktrajecten worden ook oplossingen uitgewerkt met buitendijkse verbetering. Beschrijf hoe deze oplossingen zich verhouden tot de Beleidslijn Ruimte voor de Rivier. Geef aan of rivierkundige compensatie bij buitendijkse verbetering aan de orde is. Indien dit het geval is, geef dan aan hoe en waar dit plaats zal vinden.

5.3

Alternatieven

Algemeen

Formuleer op grond van een afweging van varianten (zie par. 5.2) het voorkeursalternatief voor het gehele dijktraject¹¹). Geef waar taludverflauwing voorgesteld wordt expliciet de redenen aan die hieraan ten grondslag liggen (zie ook par. 2.1 van dit advies).

Ga, gezien de diversiteit van te sparen elementen op of aan de dijk, bij de formulering van het voorkeursalternatief in op eventuele spanning in de keuze tussen een afwisseling van binnenwaartse, buitenwaartse en andere oplossingen ('oplossingen op maat') en eventuele na te streven uniformiteit bij de keuze voor één verbeteringswijze voor lange stukken dijk ('continuïteit'). Motiveer de gemaakte keuze op grond van de visie.

Beheer en onderhoud

Omdat het beheer en onderhoud van de dijktraluds belangrijk is voor de sterkte van het vegetatiedek tegen erosie en voor de natuurwaarde, is een beheersvisie voor de dijk tevens onderdeel van de uitwerking van de alternatieven. Aandachtspunten voor de beheersvisie zijn:

- de vormen van inrichting, beheer en onderhoud die de beste mogelijkheden scheppen voor de gewenste ontwikkeling van natuur (waaronder stroomdalvegetaties) op het dijklichaam; ga hierbij vooral in op de aanwezige potenties voor natuur en welke beheer de beste mogelijkheden biedt voor een benutting van deze potenties;
- de samenstelling (korrelgrootteverdeling, kalkgehalte en organisch stofgehalte) en dikte van eventueel ophoog- en afdek materiaal in verband met de ontwikkelingsmogelijkheden voor natuur (waaronder stroomdalvegetaties).

Meest milieuvriendelijk alternatief

Formuleer, naast het voorkeursalternatief, het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA). Dit alternatief kan op twee wijzen gevonden worden, een 'passieve' en een

11 De situatie die zich zou voordoen indien de voorgenomen dijkversterking niet zou plaatsvinden en waarbij getracht zou worden het gestelde veiligheidsdoel op een andere wijze te realiseren, is voor het gehele dijkvak niet reëel. Met andere woorden: er bestaat geen nulalternatief voor het voornemen.

'actieve' wijze. De passieve wijze is die waarin na analyse van de milieueffecten van varianten en alternatieven, het alternatief met de minste milieueffecten tot MMA benoemd wordt. De Commissie beveelt de 'actieve' aanpak van het MMA aan, omdat deze het MER een grotere gebruikswaarde voor de besluitvorming kan geven. Bij deze aanpak wordt, na benoemen van de met prioriteit te beschermen of te ontwikkelen LNC-waarden, vanuit deze waarden gezocht naar een alternatief dat de waarden zo veel mogelijk ontziet, dan wel ontwikkelt (maar daarbij wel voldoet aan gestelde veiligheidseisen).

Het meest milieuvriendelijke alternatief moet voorts aan de volgende voorwaarden voldoen:

- het moet realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer, alsmede binnen zijn of haar competentie liggen;
- het moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu.

Zoekrichtingen voor het MMA kunnen zijn:

- streven naar een zo groot mogelijke herkenbaarheid van de dijk. In deeltraject 1 is de dijk nu deels onzichtbaar door buitendijkse ophoging, in deeltrajecten 2 en 3 door weinig markant binnenprofiel en in deeltraject 4 door binnendijkse ophoging (vuilstort). Bij het streven naar een zo herkenbaar mogelijke dijk kan bijvoorbeeld uitgegaan worden van de maximaal haalbare ontgraving (en dus maximale compensatie in het rivierbed) van het buitendijkse terrein bij IJzendoorn;
- streven naar een zo groot mogelijke 'verknoping' van functies met de dijk. Een kenmerk van 'oude' dijken is de verknoping met allerlei binnen- en buitendijkse vormen van medegebruik. Het MMA kan naar een maximale verknoping streven door bijvoorbeeld medegebruik van bermen (vergelijk de getailleerde dijk Afferden-Dreumel) en dijkhellingsen, betrekken van de dijk bij de uitbreiding van Tiel en medegebruik van onderhoudstroken op de buitenteen.

Milieucompensatie

Op grond van het Structuurschema Groene Ruimte moet in bepaalde gevallen *compensatie* onderdeel uitmaken van de in het MER te behandelen alternatieven. De mogelijkheden voor compensatie van verloren gegane LNC-waarden dienen dan te worden beschreven. Compensatie van natuurwaarden is aan de orde bij grootschalige verstoringen van taluds, waardoor plaatselijk stroomdalvegetatie verloren gaat, of wanneer bij binnen- of buitendijkse versterking de aangrenzende natuur wordt aangetast. Naar de mening van de Commissie kan compensatie bij onderhavig project aan de orde zijn, indien oeverranden van kolken of strangen aangetast worden. Betrek hierbij de mogelijkheden van compensatie in aansluiting met de in de startnotitie genoemde natuurontwikkelingsplannen voor de Kleine Willemspolder.

6. MILIEUGEVOLGEN

6.1 Algemeen

Neem bij de beschrijving van de milieugevolgen de volgende algemene richtlijnen in acht:

- geef aan of de effecten tijdelijk of permanent zijn;
- neem in de effectenbeschrijving zowel negatieve als positieve milieugevolgen op;
- maak de manier waarop de milieugevolgen zijn bepaald en omschreven inzichtelijk en controleerbaar door het opnemen van basisgegevens in een bijlage of door expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal.

Naar de mening van de Commissie zijn bij deze dijkverbetering met name de landschapseffecten van belang, vanwege het vooral agrarische karakter van de omgeving.

De te beschrijven milieugevolgen zijn in de startnotitie over het algemeen goed aangegeven. Naast de reeds aangegeven gevolgen geeft de Commissie onderstaand per aspect specifieke aandachtspunten aan.

6.2 Milieugevolgen rivierkundige compensatie

Indien rivierkundige compensatie onderdeel uitmaakt van een of meer alternatieven, beschrijf dan tevens de milieugevolgen hiervan.

6.3 Landschap

Geef per alternatief aan in hoeverre de aangeduide visueel-ruimtelijke waarden worden gehandhaafd dan wel gewijzigd, zowel per sectie als voor het gehele dijktraject.

Presenteer op relevante plekken inzichtelijke dwarsdoorsneden om de ruimtelijk-visuele veranderingen inzichtelijk te maken. Maak op deze wijze per alternatief het verschil tussen de huidige en de toekomstige situatie zichtbaar.

6.4 Cultuurhistorie en archeologie

Geef per alternatief aan welke patronen en elementen verloren gaan, wat de waarde daarvan is en wat er voor in de plaats komt. Maak tevens duidelijk op welke wijze cultuurhistorisch waardevolle elementen in de nieuwe situatie worden ingepast.

Voer een nadere archeologische inventarisatie uit voor die locaties waar door uitvoering van grondwerkzaamheden archeologische sporen kunnen worden uitgewist.

6.5 Flora, vegetatie en fauna en ecologische relatie

Richt de beschrijving vooral op de gevolgen die alternatieven hebben voor het benutten van potenties in het plangebied voor versterken of ontwikkelen van fauna en flora op en langs de dijk.

6.6 Woon- en leefmilieu

Ga bij de beschrijving van de invloed van veranderingen in de functies verkeer, recreatie en wonen op het leefmilieu in op:

- de milieugevolgen (met name in termen van hinder) van eventuele wijziging van de verkeersfuncties van de dijk;
- situaties waar de dijk in tuinen en/of belangrijk dichterbij woningen aan komt te liggen of verder van woningen komt te liggen.

7. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Vergelijk de milieueffecten van de varianten en de daarop gebaseerde dijkverbeteringsalternatieven onderling én met de referentiesituatie. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen.

Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de financiële aspecten van de alternatieven worden betrokken om de realiteitswaarde van de alternatieven beter te kunnen beoordelen. Dit is in het kader van de milieueffectrapportage niet verplicht, maar het maakt de besluitvorming meer inzichtelijk.

8. LEEMTEN IN INFORMATIE

Noem de leemten in informatie, die van belang zijn voor een goede oordeelsvorming. Het doel van deze beschrijving is om een indicatie te krijgen van de volledigheid van de informatie voor de besluitvorming. Beschrijf:

- de onzekerheden die zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- de consequenties van de geconstateerde leemten voor de besluitvorming;
- hoe zal worden omgegaan met deze leemten.

9. EVALUATIEPROGRAMMA

Het bevoegd gezag moet bij het (goedkeurings)besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatie-onderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en om zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. De Commissie beveelt aan, dat de initiatiefnemer in het MER reeds een aanzet tot een dergelijk eva-

luatieprogramma (bijvoorbeeld in de vorm van een monitoringprogramma) geeft, dat is gericht op het alternatief dat de voorkeur krijgt in het verbeteringsplan. Een mogelijkheid is om dit programma op te nemen in het volgens de Wet op de Waterkering voorgeschreven 'beheerregister'.

10. VORM EN PRESENTATIE

Geef bijzondere aandacht aan de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. Presenteer de onderlinge vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de overige presentatie beveelt de Commissie het volgende aan:

- houd het MER beknopt en goed leesbaar;
- vermeld achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdttekst zelf, maar in een bijlage;
- neem in het MER een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst op;
- voorzie kaartmateriaal van een leesbare ondergrond met de gebruikte topografische namen en een duidelijke legenda. Gebruik voor situatietekeningen waarop knelpunten (LNC en dijktechnische) en van belang zijnde structuren inzichtelijk worden gemaakt een kaartschaal van 1:1000 of nauwkeuriger. Werk de kenmerkende dwarsprofielen inzichtelijk uit op een schaal van 1:100, met onder meer bestaande en nieuwe situatie met bijbehorende hoogtematen, lengtematen materiaalaanduidingen en dergelijke.

11. SAMENVATTING VAN HET MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Geef daarbij de belangrijkste zaken weer, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming, inclusief de belangrijkste waarden van het milieu in het studiegebied;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste positieve en negatieve effecten voor het milieu bij en na het uitvoeren van de alternatieven;
- het resultaat van de vergelijking van de alternatieven (zo mogelijk in tabelvorm).

Maak in de samenvatting gebruik van kaarten, figuren en tabellen.

groen!

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor het milieueffectrapport
Verbetering Waalbandijk,
dijkvak IJzendoorn - Tiel

(bijlagen 1 t/m 4)

groen!

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 22 augustus 1997 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Gedeputeerde Staten

provincie
GELDERLAND

Bezoekadres
Markt 11
Arnhem

Postadres
Postbus 9080
6800 GK Arnhem

Telefoon (026) 359 91 11
telefax 45 509 9694
Beurfax (026) 359 94 80

- Commissie voor de milieu-effectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Commissie voor de
milieu-effectrapportage

ingekomen: L 26 AUG. 1997

nummer: 1155-97

dossier: 899-02

kopie naar: Vh/Sc-pro/bld. ep

- datum: 22 augustus 1997
nummer: MW97.36346-608202
onderwerp: Startnotitie verbetering Waalbandijk,
dijkvak IJzendoorn-Tiel

Van het polderdistrict Betuwe te Elst ontvingen wij op 16 augustus 1997, de startnotitie milieueffectrapportage voor de verbetering van de Waalbandijk, dijkvak IJzendoorn-Tiel, hmp (N) 130-214, gelegen in de gemeenten Echteld en Tiel. Dit initiatief maken wij bekend op 27 augustus 1997 in regionale en lokale kranten en in de Staatscourant. Een afschrift van de bekendmaking treft u bijgaand aan.

Wij verzoeken u om binnen negen weken na publicatie van de bekendmaking, dus vóór 30 oktober 1997, aan ons college advies uit te brengen over de startnotitie ten behoeve van het opstellen van de richtlijnen voor het milieueffectrapport, onder vermelding van bovenstaand briefnummer. Het door het polderdistrict op te stellen milieueffectrapport zal deel uitmaken van de in te dienen aanvraag tot goedkeuring van het verbeteringsplan voor dit dijkvak.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

voorzitter

griffier

bijlagen: startnotitie en bekendmaking

coll. -/yn
code: DM/M9704951

inleefingen bij dhr. Moors

verzonden

25 AUG. 1997

doorziesht. 359 98 30

Postbank 609702
ABN-AMRO Arnhem 53 50 26 403
BNG 's-Gravenhage 28 50 10 824

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 163 d.d. 27 augustus 1997

BEKENDMAKING

Terinzagelegging en openbare bijeenkomst/ Wet milieubeheer/
Wet op de waterkering

Dijkverbeteringsproject Waalbandijk, dijkvak IJzendoorn-Tiel

Aanleiding

De dijkstoel van het polderdistrict Betuwe in Elst heeft op 15 augustus 1997 de startnotitie milieu-effectrapportage voor de verbetering van de Waalbandijk ingediend. Het gaat hierbij om het dijkvak IJzendoorn-Tiel, hmp (N) 130-214, gelegen in de gemeenten Echteld en Tiel.

Te volgen procedure

De startnotitie is een eerste stap naar het milieu-effectrapport (MER) en het uiteindelijke dijkverbeteringsplan. In de startnotitie geeft het polderdistrict in hoofdlijnen informatie over de manier waarop de voorgenomen verbetering van het dijkvak wordt aangepakt. Aan de hand van de reacties op de startnotitie, de adviezen van wettelijke adviseurs en de Commissie voor de milieu-effectrapportage stellen wij de richtlijnen voor het te maken milieu-effectrapport op. Dit MER zal samen met de projectnota en het ontwerp-dijkverbeteringsplan over enige tijd eveneens ter inzage worden gelegd.

Terinzagelegging startnotitie

Van 28 augustus 1997 tot en met 24 september 1997 ligt een exemplaar van de startnotitie ter inzage in:

- het kantoor van het polderdistrict Betuwe, Dorpsstraat 8 te Elst, op werkdagen van 08.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur;
- het gemeentehuis van Echteld, Molendam 30 te Ochten, op werkdagen van 08.30 tot 12.30 uur;
- het gemeentehuis van Tiel, Achterweg 2 te Tiel, op werkdagen van 09.00 tot 16.00 uur;
- de bibliotheek van het Huis der Provincie, Markt 11 te Arnhem, op werkdagen van 08.30 tot 16.30 uur.

Belanghebbenden die niet in staat zijn tijdens kantooruren de ter inzage gelegde stukken in te zien, kunnen contact opnemen met het Projectbureau dijkverbetering van de provincie Gelderland (zie onderstaand telefoonnummer).

Schriftelijke reacties

Tijdens de periode van terinzagelegging kan eenieder bij ons college schriftelijk zienswijzen indienen, die een bijdrage kunnen leveren aan de op te stellen richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport. Deze zienswijzen dient u te zenden aan Gedeputeerde Staten van Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem, onder vermelding van nr. MW97.36346. U kunt daarbij verzoeken uw persoonlijke gegevens niet bekend te maken.

Openbare zitting

Behalve schriftelijk kunt u ook mondeling reageren. Hiervoor wordt op 17 september 1997 om 19.30 uur een openbare zitting gehouden in Dorpshuis "Ons Tehuis", J.R. Zeemanstraat 12a te IJzendoorn. Aan het begin van de avond wordt een korte toelichting gegeven op de startnotitie.

Nadere informatie

Voor nadere informatie over de startnotitie of de procedure kunt u zich wenden tot:

- het polderdistrict Betuwe, de heer J.A. Vos, tel. (0481) 36 61 12;
- de provincie Gelderland, Projectbureau dijkverbetering, de heer Th. Moors, tel. (026) 359 98 30.

Arnhem, 25 augustus 1997 - nr. MW97.36346

**provincie
GELDERLAND**

Gedeputeerde Staten van Gelderland
J. Kamminga - voorzitter
drs. C.P.A.G. Crasborn - griffier

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Polderdistrict Betuwe

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland

Besluit: Vaststelling van het dijkverbeteringsplan volgens de Wet op de Waterkering

Categorie Besluit m.e.r.: 12.1

Activiteit: Uitvoeren van een verbeteringsplan voor de Waalbandijk tussen IJzendoorn en Tiel (Hmp 130 tot en met 214). De huidige primaire waterkering voldoet niet overal aan de gestelde veiligheidsnormen. Het gaat volgens de startnotitie zowel om punten waarop de dijk te laag is (variërend van nihil tot ca. 0,9 m.) als om lokale knelpunten waar de dijk instabiel is (zowel buiten- als binnentalud), of waar gevaar voor piping dan wel opbarsten is.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 27 augustus 1997

richtlijnenadvies uitgebracht op: 31 oktober 1997

Bijzonderheden: De knelpunten aangeduid in de startnotitie moeten als een ruime inschatting worden beschouwd. Nader grondmechanisch onderzoek zal hier meer uitsluitsel over geven.

De startnotitie stelt ten aanzien van beheer en onderhoud als uitgangspunt een buitendijkse taludhelling van 1:3. Naar de mening van de Commissie zijn er bij dijktafsluitingen die niet steller zijn dan 1:2,5 vanuit een oogpunt van beheer geen dwingende redenen om het talud te verflauwen. De redenen voor verdere taludverflauwing moeten duidelijk aangegeven worden. Wat betreft beheer moet daarbij duidelijk zijn of het om de doelmatigheid van het beheer gaat, of om een economisch meest optimaal beheer (kosten). Ook ten aanzien van onderhoudsstroken moet aangegeven worden in hoeverre veiligheidsaspecten dan wel andere aspecten aanleiding geven deze voorziening als uitgangspunt voor de dijkverbetering te stellen. Waar stroken tot milieueffecten leiden, moet aangegeven worden hoe hiermee omgegaan wordt.

In de Kleine Willemspolder ligt aan de voet van de dijk een uit LNC-oogpunt waardevolle strang. In de startnotitie wordt ter plekke een variant voorgesteld waarbij de teen van de dijk buitenwaarts verschuift. Vanwege de effecten die dit heeft op de strang, moet de mogelijkheid van een variant met een geringe asverschuiving binnendijks gezien worden.

Bij de formulering van het voorkeursalternatief moet ingegaan worden op eventuele spanning in de keuze tussen een afwisseling van binnenwaartse, buitenwaartse en andere oplossingen ('oplossingen op maat') en eventuele na te streven uniformiteit bij de keuze voor één verbeteringswijze voor lange stukken dijk ('continuïteit').

Bij deze dijkverbetering zijn met name de landschapseffecten van belang, vanwege het vooral agrarische karakter van de omgeving. Wat betreft natuureffecten moet vooral aandacht zijn voor het benutten van potenties in het plangebied voor versterken of ontwikkelen van fauna en flora op en langs de dijk.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. L.M. Fliervoet

ir. C. van der Giessen

ing. D. Hamhuis

drs. M.A. Kooiman

J.C.J. Lammers (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep: drs. R.A.A. Verheem

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	970916	Ministerie van Landbouw, Natuur- beheer en Visserij	Deventer	970918
2.	970921	J.J. Mol en J. van Alfen	Echteld	970925
3.	970918	A.F. Lelivelt namens familie Moesbergen, Blokland en van der Put	IJzendoorn	970925
4.	970925	Gemeente Tiel	Tiel	971001
5.	970917	Provincie Gelderland en Polderdistrict Betuwe	Arnhem	971013

